

ЗА ЛИКОВНАТА КРИТИКА ИЛИ - ЗА МОРАЛОТ!

Кај потписникот на овие редови спомнувањето на зборовите ликовна критика во последнава деценија предизвикува чудно чувство на непријатност, грпки по кожата... Говорам за лично, интимно доживување на тие зборови, иако и самиот ѝ припаѓам на таа професија. Чувството е речиси идентично, без оглед дали станува збор за ликовната критика во целина или за македонската ликовна критика.

Размислувајќи за денешната ликовна критика во целина, честопати се фаќам во прашањето: што, всушност, сум учел и колку сум научил во изминативе четири и пол децении? Денешната ликовна критика сè уште ме убедува дека светот е всушност многу мал, составен исклучиво од Западна Европа и дел од американскиот континент; сè уште вели дека на две третини од Земјата не постојат ни историја, ниту уметност, дури, прашање е дали воопшто постои цивилизација во „вистинската“ смисла на зборот; конечно, категориите морал и етика се општоочевечки принципи што се по-

дразбираат сами по себе во секоја област на дејствување, па и во областа на ликовната критика.

Значи, денешната ликовна критика во светот упорно ме убедува во спротивното од она за што сум мислел дека е непобитна вистина, не само за мене туку за сите, сака да ме увери дека нејзината „стручност“ е над секоја здрава логика, дури и над моралниот принцип. Инаку, само како пример, како би било можно на минатогодишното биенале во Венеција, на централната тематска „кураторска синтеза“ да бидат застапени: 20 уметници од САД, 13 од Италија, 7 од Германија, 3-4 од Франција и Велика Британија... и - само 1 од Јапонија, само 1 од Русија (со жителство во САД) и само 1 од Кина (со жителство во САД)!!! А можеме како еднаков аргумент да ги земеме и сите други „венеци“ десет години наназад, па потоа високовредниот Касел итн.

Некој може да пригорови дека тука не станува збор за демократија, за еднаква застапеност, за некакви национални клучеви

Македонската ликовна критика се обидува да не убеди дека во уметноста не постои развој, односно дека македонската ликовна уметност постои и по долгот од десет години ил.е. од постојокој од деведесеттите; во уметноста, особено во македонската, е позначајна актуелната копија од неактуелниот оригинал; уметничкото дело денес е ирреознајливо исклучиво низ диоптријата на новите технологии; уметничкото дело не се создава во главата на уметникот, туку во главата на критичарот, наречен куратор

и слично, туку за квалитет! Се согласувам, но додавам: тука, всушност, станува збор за некои темелни професионални принципи, односно, во самата суштина, станува збор за категоријата морал!!! Таквата ликовна критика - ограничена, игнорантска, незаинтересирана, манипулаторска... - е неморална, неетичка и во основа непрофесионална. Таквата ликовна критика е традиционално просирна и препознатлива по своите его-евро-англо-центризам и самољубие, расистичка и ксенофобична во својата основа. Западноевропската цивилизација, вклучувајќи го во поново време и северноамериканскиот континент, на те-

мелите на светото Западно Римско Царство изгради затворен свет, конзервиран систем на вредности во кој сè што доаѓа однадвор е нецивилизирано, варварско, сомнително, невредно. Центарот на светот-цивилизацијата е таму, кај нив, сè друго е периферија! Оваа теза стои пред сопственото огледало и нарцисидно си се восхитува веќе две илјади години - сите варијации на тезата, сите умножувања на огледалото наречени ренесансни, просветителски, модерни или, денес, постмодерни, во практиката се само нови копии на старата слика. Постмодерниот интернетовско-глобтротерски туризам наречен глобализам,

толку присутен и во ликовната критика, нема идеја да ја интегрира Западната цивилизација во светот, туку да го интегрира светот во неа. Западната уметност-цивилизација, во исто време, мора да се прикаже и како отворена, широкограда, слободумна, демократска... па затоа полека, дозирано, ќе ги стимулира и прифаќа „варварите“ = уметностите/уметниците од посткомунистичките земји, од Азија, по некој од сè уште „егзотичната“ Африка, кои всушност, како што вели Рушди, ќе послужат само како зачин, „додаток на јадењето“! Но, таа и таква ликовна критика, веќе и морално заслепена од технолошкиот сјај на западната уметност, заборава дека свежите ветрови во уметноста отсекогаш доаѓале од „варварските“ простори!

Од друга страна, македонската ликовна критика во овој период покажува препознатливи знаци на „трансформации“, особено во толку посакуваното фаќање чекор во светот, или, како што би рекол Томе Ациевски - „трчање по Запад“. И, како што тоа

вообичаено се случува на овие простори, ние се трудиме да бидеме поголеми папи од папата!

Така, македонската ликовна критика, или дел од неа, последнава деценија се обидува да не убеди дека во уметноста не постои развој, односно дека македонската ликовна уметност постои не подолго од десет години т.е. од почетокот на деведесетите; во уметноста, особено македонската, е позначајна актуелната копија од неактуелниот оригинал; уметничкото дело денес е препознатливо исклучиво низ диоптријата на новите технологии; уметничкото дело не се создава во главата на уметникот, туку во главата на критичарот, наречен куратор.

Ликовната критика денес, вклучувајќи ја и македонската критика, нема проблем ниту со времето, ниту со уметноста. Таа пред сè има проблем со себе и со категориите морал и професионална етика. А тој проблем ниту е лесен ниту е едноставен. Дотолку повеќе што неговото решавање зависи само и исклучиво од - самата критика!

Златко Теодосиевски

Редакцијата на „Дневник“ не се согласува со сите мислења и ставови изнесени во рубриката „Форум“, по чини сè тие да и бидат достапни на јавноста.

Одредени текстови не се лекторираат заради задржување на автентичниот авторски израз.

Дневник 3.11.198

стр. 9